

АНТИКРИЗОВА ПОЛІТИКА Ф. Д. РУЗВЕЛЬТА: УРОКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Проблема виходу України з кризи назріла вже давно. Проте ця проблема «вирішується» лозунгами і обіцянками чергових кандидатів на вищі державні посади. Нажаль, справа далі розмов, за два десятиліття незалежності нашої держави, так і не просунулася.

У сучасній українській історіографії досить частими є твердження про безпрецедентність кризових явищ, які переживає наша держава на нинішньому етапі свого розвитку. При цьому неодноразово вносилися пропозиції скористатися зарубіжним досвідом подолання депресивного стану, в якому опинилася національна економіка. Найчастіше за взірць подаються повоєнні Німеччина і Японія, країни Латинської Америки 1980-х – початку 1990-х рр., так звані «нові азійські тигри». Останнім часом все частіше звучать заклики до українського істеблішменту та провідних економістів і фінансистів звернути увагу на масштабну програму подолання «Великої депресії» у Сполучених Штатах Америки, ініційовану і проведену американським президентом Франкліном Делано Рузвельтом.

Саме з цієї причини серед науковців і політиків нашої держави мають місце надто неточні уявлення про цей складний етап американської історії.

Метою нашої розвідки стали прагнення здійснення наукового пошуку і необхідність переосмислення відповідного політичного досвіду подолання кризи суспільством Сполучених Штатів Америки за часів «Великої депресії».

Франклін Делано Рузвельт належить до найвизначніших постатей ХХ століття не лише в самих США, а і всього світу. Йому вдалося зробити те, чого не вдалося зробити ні його попередникам, ні його сучасникам, ні навіть тим, хто прийшов у світову політику після нього [4, с. 12].

Перші 100 днів перебування на посаді будь-якого президента США виступають в ролі лакмусового папірця, що свідчить як про діяльність президента та його адміністрації, так і про перспективу його перебування в Білому домі. Такий «карантинний період» для будь-якої адміністрації, у тому числі і української, міг би стати карт-бланшем у політичне майбутнє чи політичне забуття.

Початок економічної катастрофи в Сполучених Штатах Америки датується жовтнем 1929 р. Щодо завершення цього явища, то дослідники розійшлися в думках: одні історики вважають, що це трапилося в кінці першого терміну перебування Ф. Рузвельта на посаді президента США (1936 р.), інші – аж 1941 р., коли офіційний Вашингтон прийняв рішення вступу у Другу світову війну, формуючи цим антигітлерівську коаліцію країн [5, с. 146].

Слід підкреслити, що «Велика депресія» не була єдиною серйозною кризою в американській історії. Попередні 150 років незалежного існування цієї країни були позначені виразними діловими циклами, зростаннями і спадами, процвітанням і депресіями. Тільки в ХІХ ст. мало місце щонайменше 5 серйозних економічних кризових циклів, з періодичністю майже 20 років: 1819, 1837, 1857, 1873, 1893 рр. Всі ознаки чергового економічного колапсу постали у 1914 р, але економіку США врятувала тоді Перша світова війна, розв'язана на Європейському континенті. Та все ж, уже через 15 років депресія знову повторилася, тільки уже в найгіршому її варіанті [1, с. 117].

Кожен період між кризами в Сполучених Штатах Америки характеризувався суттєвими реформаторськими зусиллями на першому етапі після депресії та поступовим переходом до консервативних підходів у процесі подолання спаду і переходу до розвитку.

Однак переконливими звучать твердження дослідників про те, що найпоказовішими з цієї точки зору у ХХ ст. став період, відомий під назвою «Нового курсу» Франкліна Делано Рузвельта [3, с. 259].

З точки зору функціонування владних структур, перші роки формування і реалізації програми «Нового курсу» на основі цілої низки запропонованих важливих політико-правових актів характерні насамперед об'єднанням зусиль виконавчої і законодавчої гілок влади, спільністю мети, яка полягала в стабілізації становища в країні та в подоланні руйнівних для її економіки, політики і слабко структурованого на той час американського суспільства наслідків «Великої депресії».

Автори «Нового курсу» висунули ідею якомога більшої сконцентрованості уряду та бізнесу на проблемах суспільства. Для підвищення ефективності дій уряду вирішальна ставка робилася на підтримку мас, як засобу впливу на вищий законодавчий орган країни, а від цього і підведення під своє бачення реформ відповідної законодавчої бази [2].

Головним досягненням цього періоду в діяльності Ф. Рузвельта і його команди фахівців вищої кваліфікації, склад яких, особливо на рівні середньої і нижчої ланки, постійно оновлювався і доповнювався, сам президент досить слушно вважав відновлення притаманного американському суспільству оптимізму, ґрунтованого на довірі виконавчій владі на чолі з президентом [4, с. 17].

Отже, попри всі несхожості економічної і соціально-політичної ситуації США 1930-х рр. та України у ХХІ ст., варто замислитися на засвоєні позитивного досвіду реформаторського курсу Ф. Рузвельта, завдяки якому в нечувано короткий термін країні вдалося вийти з кризової ситуації і зайняти домінуючі позиції у світі.

Список використаних джерел:

1. Иванян Э. А. Белый дом: политика и президенты / Иванян Э. А. – М. : Издательство политической литературы, 1975. – 432 с.

2. История США в документах [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.grinchevskiy.ru/>.
3. История США : в 4-х т. / коллектив авторов. – М. : Наука, 1987. – Т. 4. – 744 с.
4. Коломойцев В. Е. 100 днів президента Ф. Д. Рузвельта : монографія / Коломойцев В. Е. – К. : Молодь, 1997. – 320 с.
5. Ротбард М. История денежного обращения и банковского дела в США: От колониального периода до Второй мировой войны / М. Ротбард. – Челябинск : Социум, 2005. – 548 с.